

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXVI, broj 35

1. rujna 2016.

cijena 200 Ft

Dječji kamp Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“

Foto: Bernadeta Blažetin

14. stranica

Treći Dan Santovaca

6. stranica

Hrvatski ljetni festival u Potonji

12. stranica

Svečanost u Plajgoru

15. stranica

Komentar

Jesu li mladima potrebni ideali?

S vremenom se mijenja razmišljanje o nekim stvarima, ali nekako ideali stalno sudjeluju u našem životu, a najveći utjecaj sigurno igraju u svakodnevici mladih. Prvo bih htjela razjasniti pojam što to znači mlad, jer to pitanje svatko gleda s različitih gledišta. Prema enciklopedijskoj natuknici mlad je: 1. koji nije doživio mnogo vremena, koji je u prvoj dobi života, prema zreo i star; 2. koji još nije dosegao pun razvika, koji nije sasvim izrastao; zelen, nezreo; 3. koji nije prošao potpun proizvodni proces; 4. koji je nedavno nastao ili postao, koji nema iskustva. U ovom razdoblju kada mlada osoba postane odrasla, vrlo je važna okolina, koja zapravo odlučuje kojim će putem krenuti i kako će prolaziti kroz razne životne faze. Ali ono što će ih sigurno pratiti u životu, to je nesigurnost. Neki to priznaju, a neki ne. U tinejdžerskom će razdoblju upoznati mnoge dotad nepoznate stvari, koje mogu utjecati na mlade osobe, teško im je odlučiti što je zapravo pravilno ili dobro. Možda zbog medija, možda zbog nedostatka pravih informacija, u toj životnoj fazi lako je dobiti izobličeni svjetonazor, pogled na svijet. Sadašnji naraštaj koji je odrastao u svijetu medija, nije prisiljen donijeti odluke jer sve dobiva na „švedskom stolu“ bilo je riječ o modi, električnim uređajima itd. Sve to utječe na vrijednost mladih. S druge strane, mladi rado se odijevaju po modi, što je trend u društvu vršnjaka, gledaju kakvu frizuru nose drugi, a za to trebaju mediji, trebaju novine i sve ono što se bavi time. Ideali tu dolaze u priču, tinejdžeri najčešće se skrivaju iza slike omiljenoga pjevača, pjevačice ili glumca, glumice. Pojam ideal prema enciklopedijskoj natuknici znači: uzor, cilj, svrha misao vodilja; zamišljani nekoga predmeta, svojstva, stvari u potpuno savršenu obliku. Ali ideal može biti i obitelj, roditelji, prijatelji, netko o kome tako razmišljamo: Da, ovako bih i ja ostvarila svoje želje. Ili biti ponosni na tu osobu... Sljedeće je razdoblje možda najvažnije kada se odlučuje kako, kojim putem dalje, hoće li upisati fakultet ili će izabrati visoku ili stručnu školu?! U tom je razdoblju pitanje koliko je osoba jaka, koliko je svjesna što želi ostvariti u svome životu. Naravno, uže i šire društvo opet dolazi u obzir, mnogo znači koliko će utjecati na njih. I u tim se godinama možda i upitaju: Želim li biti ona osoba koju su roditelji izmislili ili ono što mislim da moram biti. To pitanje nikad nije lako, barem kada su razmišljanja u potpunosti različita, ali mi moramo odlučiti kojim ćemo putem krenuti. Savjeti su korisni, jer poslušati nekoga koji je stariji od nas i ima više iskustva, vrlo je bitno, ali život mi moramo izgraditi, greške mi moramo učiniti i učiti od toga, o svojoj budućnosti mi trebamo odlučiti jer ovaj život – svoj – mi ćemo živjeti.

L. G.

Glasnikov tjedan

Pišući o mohačkoj bitci, portal Hrvatska povijest donosi: Mohačka bitka vojni je sukob kraj Mohača u Ugarskoj koji se odigrao 29. kolovoza 1526. i u kojem je brojčano nadmoćnija osmanska vojska, predvođena sultanom Sulejmanom II. Veličanstvenim, porazila hrvatsko-ugarsku vojsku, na čelu s kraljem Ludovikom II. Jagelovićem. Mohačka je katastrofa rezultat produžene krize u Hrvatsko-Ugarskom Kraljevstvu koja je trajala od smrti kralja Matije Kor-

dine (o čemu postoje brojne prepirke).

Nakon Mohača veći dio hrvatskoga plemstva smatrao je da je potrebno povezivanje s Austrijom zbog djelotvornije obrane od Turaka. Dana 31. prosinca 1526. sastali su se u Cetinu (Cetingrad, nedaleko od Karlov-

Nakon Mohača veći dio hrvatskoga plemstva smatrao je da je potrebno povezivanje s Austrijom zbog djelotvornije obrane od Turaka.

vina. Slabo organizirana i teško pokretna vojska nije bila sposobna pružiti otpor osmanskoj sili, a borbe za ispražnjeno hrvatsko-ugarsko prijestolje između I. Zapolje i Ferdinanda I. Habsburškog omogućile su daljnji prodor Osmanlija u srednju Europu.

Proslava 490. obljetnice mohačke katastrofe u Mohaču je obilježena govorima političara i ophodnjom s desnicom svetog Stjepana kralja, moćima koje su stigle u Mohač iz Budimpešte. U znaku obrane granica Mađarske od navale migranata na njezine i europske granice. Vratimo se početku 16. stoljeća. Nakon Mohača i Ugarska i Hrvatska došle su pod krunu Habsburga. Raspalo se Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo temeljeno na Pacta Conventi iz 1102. go-

Ferdinanda, prišli su izboru i taj izbor Ferdinanda za hrvatsko prijestolje svečano proglasili na samu Novu godinu, na misi održanoj u samostanskoj crkvi franjevačkog reda Male braće.

Ugarski su staleži i redovi 16. prosinca 1526. u Požunu izabrali Ferdinanda za kralja prema zakonima i pravima Kraljevstva Ugarskoga. Povelja, koju su tom prilikom potpisali hrvatski velikaši i predstavnici Ferdinanda Habsburškog, jedan je od najvažnijih dokumenata hrvatske državnosti i pohranjena je u Austrijskome državnom arhivu u Beču. Na sredini Povelje nalazi se pečat Kraljevine Hrvatske sa 64 crveno-bijela polja.

Branka Pavić Blažetin

Opera „Nikola Šubić Zrinjski“ u Budimpešti

U budimpeštanskoj Državnoj operi 18. rujna, s početkom u 18 sati izvodi se hrvatska opera „Nikola Šubić Zrinjski“. Izvodi se u sklopu programa obilježavanja obljetnice Sigetske bitke, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Mađarske i Republike Hrvatske. Operu izvodi ansambl Hrvatskog kazališta iz Osijeka. Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti i Hrvatska državna samouprava obavješćuju hrvatsku zajednicu u Mađarskoj o ovome kulturnom događaju. Cijena je ulaznica za Hrvate i njihove mađarske prijatelje simbolična, 500 forinti.

Kratak osvrt na odgoj i obrazovanje u Mađarskoj

Nijedno stručno polje nije doživjelo toliko pokusa koliko odgoj i obrazovanje. Nijedna vlada u Mađarskoj nije zaobišla ili izostavila mogućnost preustrojanja prosvjete. Što je s jedne strane, političke, možda i razumljivo ili opravdano jer će iz tih redova niknuti novi intelektualci, ili poluintelektualci, vladini budući kadrovi i smjelo se može galopirati u nove pobjede.

Prisjetimo se samo izmjene Zakona o prosvjeti 1996. godine, i uvođenja Nacionalnoga temeljnog prosvjetnog plana (NAT) školske godine 1996./97., koji je plan također doživio mnoštvo preinaka. Doduše, taj je plan naveden već i u prosvjetnome zakonu 1993. godine, ali proveden nije. Ili nemojmo zaboraviti alternativne pedagoške metode, primjerice Zsolnay ili Tolnai 70-ih godina. No svakako najveći je pothvat učinila Orbánova vlada s utemeljenjem Obrazovnog centra Klebelsberg (Klik). Pojedini stručnjaci, tako i oporba, već je tada najavila ili predvidjela slom toga sustava. Unatoč tomu, od 1. siječnja 2013. godine osnuje se, kako su to u ono vrijeme novine isticale, najveća tvrtka države Klik. Uvodi se dvojni održavateljski sustav škola, neke su zadaće u naselju ili obrazovnom okrugu, a neke kod Klika. Osnuje se više od 200 prosvjetnih okruga, takav radni sustav Mađarska još vidjela nije, 160 tisuća zaposlenih i proračun od 700 – 800 milijardi forinta. (MÁV, Mađarska država željeznica u to vrijeme ima 35 – 38 tisuća zaposlenih). Preustrojanje prosvjete odnosi se na umalo tri tisuće ustanova, 1,2 milijuna đaka i 120 tisuća pedagoga. Državna tajnica opće prosvjete Rózsa Hoffmann u više navrata naglasila je da nije riječ o nacionalizaciji, nego o povećanju odgovornosti države. Na Klikovo se čelo imenuje Aranka Pintér Marek. Sljedeće su uredbе uvođenje svakidašnjega tjelesnog odgoja, i u onim školama gdje za to nema odgovarajućega prostora ili športske dvorane, roditelji se moraju izjasniti hoće li njihovo dijete odlaziti na vjeronauk ili etiku. Godine 2013. u Mađarskoj 300 je škola pod upravom Crkve, te u državi ima 27 registriranih vjerskih zajednica. Osnutkom Klika ravnatelj škole ubuduće imenuje ministar ljudskih resursa. S druge strane sve su zabrinjavajuće vijesti glede redovitoga financiranja, u nekim su školama isključili struju, grijanje, internet ili nemaju krede ili slično, jer Klik nije podmirio račune. I s takvom gospodarskom pozadinom nisu osigurani ni minimalni uvjeti rada, a sa stručnoga polja naglasak klizi na administrativne poslove. Ravnatelji, doravnatelji i tajnice, jednako ako i pedagozi guše se u tonama papirologije. Škole ne znaju za svoj godišnji proračun, za stanovite zadaće, za sufinanci-

ranje trebaju se obratiti nadležnome tijelu. U tome cijelom košmaru u posebnome su položaju one škole gdje je predmetna ili dvojezična nastava hrvatskoga jezika. Za narodnosne programe trebaju tražiti dodatno financiranje, za održavanje prijateljskih veza sa školama u matičnoj domovini također trebaju naći dodatne financijske izvore. Godine 2014. glavna je vijest kako ravnateljica Centra Aranka Pintér Marek daje ostavku, potom se ravnateljem imenuje József Hanesz. Započinju neke isplate, ali dugovanja su prevelika, primjerice prema Sindikatu prosvjetnih djelatnika (PSZ) 12,3 milijuna forinta. Prosvjetni djelatnici započinju štrajk, isprva nema nastave, ali pedagozi nazočni su na satima, potom se sastavlja popis onih koji štrajkaju, dakle ne održavaju svoje sate, i na kraju pravda se traži pred zdanjem Parlamenta. Prosvjetni su djelatnici nezadovoljni primanjima, sveopćim odgojno-obrazovnim stanjem. Smjenjuje se József Hanesz i imenuje se Annamária Áder Pölöskei. Novoimenovana ravnateljica izjavila je da su 55 posto ustanova u nadležnosti ili u sufinanciranju samouprava te je državna nadležnost 45-postotna; u prvoj je 2851, a u potonjoj 2303 ustanove. Za državnu nadležnost izrađuje se plan proračuna. Prema izjavi državnoga tajnika Lászlóa Palkovicsa mađarska vlada 2016. godine 91,5 milijarde forinta troši više od planiranog iznosa na infrastrukturni razvoj općeprosvjetnih ustanova, a 2017. taj će broj iznositi 136 milijardi forinta. Mađarska vlada 2017. godine u svoju nadležnost preuzima sve odgojno-obrazovne ustanove, a Klik će biti „organizacija“ od umalo sto osoba i djelovat će pod imenom Centar „Klebelsberg“. U srpnju 2016. ministar ljudskih resursa Zoltán Balog naglasio je da ravnatelji odista trebaju biti voditelji škola, prethodni je okvirni sustav previše obezvrijedio njihov rad te se samo u takvom obliku može od njih i očekivati da svoj djelokrug odgovorno obavljaju. Kako ministar Balog reče: „Ravnatelji neće biti izvršitelji Klikovih naredaba“. Istoga je mjeseca imenovao pedeset i osam ravnatelja prosvjetnih okruga.

Kristina Goher

Umalo 1,3 milijuna učenika započinje naobrazbu 2016./17. školske godine

Po riječima državnoga tajnika za odgoj i obrazovanje pri Ministarstvu ljudskih resursa Lászlóa Palkovicsa, svi su uvjeti osigurani i sve su možebitne prepreke uklonjene glede rujanskoga početka nove odgojno-obrazovne godine.

Kako državni tajnik za odgoj i obrazovanje Palkovics pri kraju kolovoza reče, za 320 tisuća vrtićaša, 750 tisuća osnovnoškolaca, 210 tisuća gimnazijalaca i za 96 tisuća polaznika stručnih škola započinje 1. rujna 2016. nova školska godina. Za gotovo tri tisuće petsto škola već su isporučeni udžbenici, još za sedamsto dvadeset škola ih treba dostaviti. Govorio je i o tome kako udžbenike za trajnu uporabu za 1. i 2. razred učenici mogu zadržati, nastavni sat i nadalje traje 45 minuta, ali nastavno gradivo učenici trebaju prisvojiti u 30 minuta. Glede opterećenosti učenika izjavio je da zahvaljujući pregovorima općeprosvjetnog okruglog stola, veće su mogućnosti za odstupanje od nastavnoga gradiva, te da će Zavod za istraživanje i razvoj prosvjete (OFI) izraditi prilagodljivije nastavno gradivo, koje će biti dostupno na Zavodovu portalu.

Dug Centra „Klebelsberg“ praktički su isplatili, te da je njegov proračun povišen s 91,5 milijarde forinta, što će pokriti ovogodišnje troškove, a sljedeće će godine nadalje rasti. Govorio je i o tome da će pedagoška primanja od 1. rujna 2016. povišiti s 3,4 – 3,5 posto, što znači 32 milijarde veći iznos u proračunu, i da se to odnosi na 175 tisuća osoba. Osim toga, pomoćni prosvjetni djelatnici dobili su, odnosno dobit će dva puta po 35 tisuća forinti. Oni će iduće godine dobiti prosječno deset posto povišice plaće. Izvijestio je i o tome da se u kratko vrijeme može očekivati raspisivanje natječaja za razvoj škola, tako 80 milijarda za razvoj područnoga školskog sustava, 50 milijarda za razvitak budimpeštanske središnje škole i za razvoj škola u unutrašnjosti. Nastavljaju se programi za izgradnju športskih dvorana i bazena.

BAJA – Udruga Plesni krug „Šugavica“ 2. rujna otvara niz redovitih plesničica petkom, koje se održavaju u športskoj dvorani Osnovne i športske škole „Šugavica“ od 18 sati. Slijedi Hrvatska plesničica 16. rujna uz voditeljicu Vesnu Velin i pečuški Orkestar „Vizin“, koja će se ostvariti s potporom Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Dana 23. rujna plesničica će se prirediti na Petőfijevu otoku, a svirat će „Braća Barić“.

FANCAGA – Ovih su dana završeni radovi na sveobuhvatnom osuvremenjivanju i obnovi vrtića u Ulici Templom. U okviru obnove, koja je ostvarena novčanom potporom putem lanjskog natječaja Ministarstva unutarnjih poslova, obavljeno je pokrivanje krova novim crijepom, izolacijom, unutarnjih i vanjskih vrata i prozora, osuvremenjivanje električnog voda i sustava grijanja, vanjska izolacija, unutarnja obnova zidova, poda, a prostorije su uljepšane i novim namještajem. Dodajmo kako se u fančaškome vrtiću već desetljećima odvija i odgoj na hrvatskom jeziku u sve tri skupine. Kako uz ostalo reče voditeljica vrtića Milica Gugan Pál, od 1. rujna imat će 97 polaznika.

KAČMAR – Iako je ove godine izostao uobičajeni Susret Kačmaraca, dvadesetak kačmarskih vjernika 15. kolovoza, o blagdanu Velike Gospe, u popodnevnom satima hodočastilo je u marijansko svetište na Vodicu. Hodočasnici su naizmjenično na hrvatskom i mađarskom jeziku molili i pjevali marijanske pjesme.

SERDAHEL – Hrvatska osnovna škola „Katarina Zrinski“, po već ustaljenom običaju, otvaranje školske godine upriličit će 1. rujna u 8.00 sati, nakon svečanosti slijede nastavni sati. Ravnateljica i djelatnici škole srdačno očekuju sve učenike ustanove.

SERDAHEL – Hrvatska samouprava Zalske županije 29. rujna održava izvanrednu sjednicu u Fedakovoj kuriji, s početkom u 17 sati, prema sljedećemu dnevnom redu: uravnoteženje (rebalans) proračuna za 2016. godinu, rasprava o organiziranju kulturnoga programa na Hrvatskome državnom danu, određivanje točnoga programa Tjedna Zrinskih, sudjelovanje u organizaciji Konferencije o Zrinskim, u organizaciji foruma o narodnosnim školama, planovi u budućnosti za učenje tamburice i osiguranja lektor-učitelja, pokretanje tečaja hrvatskoga jezika, izvješće o susretu s varaždinskim biskupom, Međunarodnome filmskom taboru, glazbenom taboru i drugim aktivnos-

Croaticina nova ulaganja i mogućnosti

Ravnatelj Kelloa (Könyutárellátó Nonprofit Kft.) Zsolt Tórczik izjavio je da su škole ove godine naručile 12 milijuna 800 tisuća udžbenika, pet posto više od lanjske narudžbe. S 400 tisuća besplatnih nastavnčkih udžbenika, ove ih je godine tiskano 13,2 milijuna, a sveukupna im je vrijednost 11,9 milijarde forinta.

Croaticin ravnatelj Čaba Horvath pokraj novoga tiskarskog stroja

Izdavačka kuća Croatica neprofitni d. o. o., po riječima ravnatelja Čabe Horvatha, glede narudžbe udžbenika zaključit će bolju godinu od lanjske, naime više od četrdeset tisuća udžbenika se naručilo, od toga 30 posto jesu hrvatski naslovi. Glede hrvatskih udžbenika broj narudžba iz godine u godinu pada, i za godinu-dvije bit će kod brojke primjerice slovenske narodnosti. Za škole u kojima se hrvatski jezik i književnost predaju u okvirima kružoka, država ne financira kupnju udžbenika, i budući da su oni skupi, ne naručuju se. Kako reče ravnatelj Horvath, računa se na prihod od 30 milijuna forinti. Izdavačka kuća, nažalost, nije mogla tiskati romske udžbenike, oni su gotovi, te su se predali za odobrenje Ministarstvu ljudskih resursa, odgovor je stigao tek u lipnju, stručnjaci su sastavili popis onih pogrešaka što treba ispraviti, potom će se oni i odobriti za tiskanje. Po ravnateljevoj procjeni, s romskim naslovom bi se udvostručila narudžba, a time i prihodi. Kod naručenih naslova prednjače rumunjski, a kod hrvatskih „Moj hrvatski“ od 1. do 4. razreda, autorice Anice Torjanac. Osjetan je brojčani pad traženih naslova, naime ove su se go-

dine mogli naručiti i pojedini udžbenici čiji je rok narudžbe od četiri godine istekao. Prvi put su se tiskali udžbenici za Rusine i Poljake, a također su završeni projekti slovenskih, bugarskih i grčkih naslova od 1. do 8. razreda. Kako kaže ravnatelj Horvath, bude li natječaja javne nabave, mogući je nastavak primjerice udžbenika za narodopis ili digitalna pomagala na tim jezicima.

U svezi s natječajima javne nabave (novi udžbenici) može se reći da, izuzev njemačke, slovačke i srpske narodnosti, Croatica ima pravo za tiskanje udžbenika svih narodnosti. Glede preuzimanja prava tiskanja i onih naslova koji su do sada bili kod Nemzeti Tankönyvkiadó, u srpnju su s tim pitanjem hrvatski glasnogovornik u Mađarskome parlamentu Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan i Croaticin ravnatelj Čaba Horvath potražili državnoga tajnika za crkvene, narodnosne i civilne društvene veze pri Ministarstvu ljudskih resursa Miklósa Soltésza te se i pismeno obratili ministru ljudskih resursa Zoltánu Balogu. Cilj je i nadalje preuzimanje prava tiskanja svih manjinskih udžbenika, što bi značilo

Redaju se udžbenici.

dotatno osamdeset naslova na Croaticinu popisu udžbenika. Proširit će se i broj narodnosnih novina koje se tiskaju u našoj izdavačkoj kući, naime u tijeku su pregovori s ukrajinskom, poljskom i rusinskom manjinom. U lijepom se broju naručuje Hrvatsko-mađarski rječnik, što se za druge naslove i ne može reći, naime ona slabo se kupuju.

ustanovama i državnim narodnosnim samoupravama. Najveće je Croaticino ulaganje nova digitalna tiskara što je, kako reče ravnatelj Horvath, ako bi slikovito trebao opisati, trenutno „formula 1“ među tiskarskim strojevima. Posrijedi je ulaganje od 30 milijuna forinti, dio je plaćen, a preostali je iznos zakup.

Budući da je Croatica lanjsku godinu financijski uspješno zaključila, kupila je novi skener za tri milijuna forinti i nastavit će se radovi na Croaticinu e-arhivu, što će potrajati godinu dana, a potom ovu će mogućnost arhiviranja ponuditi svim m j e s n i m hrvatskim samoupravama,

Kristina Goher

Izaslanstvo pomurskih Hrvata kod varaždinskog biskupa

Izaslanstvo pomurskih Hrvata, koje je predvodila Marija Vargović, predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije, 23. kolovoza na Varaždinskoj biskupiji primio je mons. Josip Mrzljak, varaždinski biskup. Na susretu se razgovaralo o mogućnosti daljnje pomoći oko bogoslužja na hrvatskome jeziku u pomurskim mjestima.

Pošto je 25. ožujka 2016. g. preminuo mons. Blaž Horvat, svećenik Varaždinske biskupije, kanonik i rektor varaždinske katedrale, koji je umalo dvadeset godina skrbio o pomurskim Hrvatima, pomagao da u njihovu vjerskom životu bude nazočan hrvatski jezik,

Predstavnici pomurske regije u društvu biskupa mons. Josipa Mrzljaka

ALJMAŠ – U tome bačkom gradiću 12. – 13. kolovoza priređeni su IV. narodnosni i gastronomski dani. Dana 12. kolovoza u mjesnome Kulturnom središtu otvorena je izložba Međunarodne umjetničke kolonije. U Ulici grofa Telekija na otvorenome priređen je bogat kulturni program, a navečer koncert grupe New Level Empire. Dan je završen retro-disco zabavom. Sutradan, nakon pozdravnih riječi predstavila su se narodnosna kulturna društva, među kojima je nastupio i aljmaški bunjevački KUD „Zora“, te kulturna udruga iz Bezdana. U okviru gastronomskoga predstavljanja mogli su se kušati narodnosni kulinarski specijaliteti sudionika susreta. Navečer je održan koncert popularne grupe „Republik“. U kasnim večernjim satima predstavio se mohački KUD „Zora“, a zatim je svirao dušnočki Orkestar „Zabavna industrija“ uz plesačnicu do zore. Dan je ponovno završio diskozabavom u Klubu B9. Među popratnim sadržajima oba su dana upriličena različita predstavljanja i obrtničke radionice te sajam domaćih proizvoda. Program je ostvaren u suorganizaciji samouprave naselja i narodnosnih samouprava, a s potporom Ministarstva ljudskih resursa (EMMI) i Ministarstva poljoprivrede (MVM).

učio zborovima hrvatske crkvene pjesme, pomurski su Hrvati opet ostali bez hrvatskog pastira. Kako bi se nastavljalo ono što je započeto prije 17 godina, da se u pomurske crkve povremeno vrati hrvatski jezik, zatražena je pomoć iznova od varaždinskog biskupa mons. Josipa Mrzljaka. Podsjetimo

da su suglasnost za održavanje hrvatskih misa u pomurskim mjestima dale i Sambotelka i Kapošvarska biskupija, a ondašnji predsjednik Hrvatske državne samouprave, sadašnji glasnogovornik Hrvata Mišo Hepp posjetio varaždinskog biskupa i zamolio ga za pomoć glede održavanja hrvatskih misa u Pomurju, u kojoj regiji nema nijedan župnik koji bi govorio hrvatski. Za hrvatske mise se brinuo pokojni mons. Blaž Horvat, a povremeno su mu i drugi svećenici u tome pomogli. Mise na hrvatskom jeziku bile su uglavnom u Kaniži i Komaru, možda godišnje jednom u Keresturu i u drugim naseljima.

Varaždinski je biskup ponovno obećao pomoć, u početku je ponudio da oni svećenici koji su već povremeno boravili u pomurskome kraju i održali hrvatske mise, naizmjenično će pomoći oko održavanja misa i da se po tom pogledu predstavnici pomurskih Hrvata mogu obratiti preloškom župniku Antunu Hoblaju. Zatim će se razmotriti hoće li se to povjeriti jednom od svećenika ili će briga o pruženoj pomoći biti podijeljena nadalje među svećenicima.

beta

Treći Dan Santovaca – narodnosni dan

Prisjećanje na istaknute santovačke umjetnike i kulturne djelatnike

Pod krilaticom „Gdje god živio – ako si rođen i odgojen ovdje – ovamo pripadaš dovijeka“; u organizaciji santovačke „Čajane“ (Teaház), odnosno njezina vlasnika Gabora Varge, 12. – 13. kolovoza, treću godinu zaredom priređen je Dan Santovaca. Kulturno-zabavna priredba ove je godine posvećena obitelji Vujičić, Tihomiru i Stojanu, čija je majka Nevenka Budimlić rođena u Santovu, te hrvatskomu književniku i odvjetniku dr. Miši Jeliću. Tom je prigodom 12. kolovoza u mjesnom domu kulture otvorena prigodna izložba njima u spomen, nadalje izložba amaterskoga slikara Stipana Pauka, te izložba santovačkih rukotvorina.

Malo koje naselje može se pohvaliti s toliko čuvenih osoba, istaknutih športaša, umjetnika, glazbenika, književnika, kulturnih i znanstvenih djelatnika kao što je to tronacionalno naselje. Santovo je posebno mjesto koje zrači svojim duhom, ima svoju prepoznatljivost – čuli smo preklani na prvom Danu Santovaca, koji je priređen sa željom da postane tradicijom. Susret u spomen i čast istaknutih osoba, koji su svojim životom i djelom zadužili svoje suseljanje, pridonoseći dobromu glasu svoga rodnog sela, i ove je godine okupilo mnoštvo Santovaca i onih koji su podrijetlom vezani za Santovo, ali su rođeni, odgojeni, nekada živjeli ili danas žive izvan svojega rodnog sela. Za održavanje takvog susreta odabrano je župno proštenje koje se slavi povodom blagdana Velike Gospe, a koje, kao i nekoć, i danas zauzima važno mjesto u životu naselja.

Nakon preklanjskog i lanjskog uspjeha te lijepog odaziva, u organizaciji ugostiteljskog lokala „Čajana“, odnosno santovačkog poduzetnika Gabora Varge, 12. i 13. kolovoza u Santovu je održan 3. DAN SANTOVACA vezan za blagdan Velike Gospe, zaštitnice Santovačke župe i župne crkve. Slično prethodnima, i ove je godine Dan posvećen u spomen znamenitim Santovcima, a uljepšan prigodnim kulturnim programom.

U okviru bogatoga kulturnog programa, 12. kolovoza u predvečernjim satima u mjesnom domu kulture upriličeno je svečano otvorenje prigodne izložbe priređene u čast obitelji Vujičić, odnosno Nevenke Budimlić, majke priznatih glazbenika, umjetnika, pokojnih Tihomira i Stojana Vujičića. U osobno, ali i u ime obitelji, izložbu je otvorio etnolog Gábor Eredics, jedan od osnivača, danas voditelj Orkestra „Vujičić“, koji se prisjetio Tihomirova života i djela. Posebno se osvrnuo na tablo izrađen u spomen Djevojačkoga pjevačkog zbora s četrdesetak članova koji je Tihomir Vujičić osnovao 1944. u Santovu. Zahvaljujući Gaboru Vargi koji je prije tri godine osmislio Dan Santovaca, a na temelju rukopisne ostavštine Tihomira Vujičića, sakupljena su imena i fotografije gotovo svih nekadašnjih članova narečenoga santovačkog pjevačkog zbora. Izložba je obogaćena i izvornim audio i videosnimkama.

U povodu obilježavanja 135. obljetnice rođenja, odnosno 55. obljetnice smrti, život i djelo dr. Miše Jelića (1881. – 1961.) predstavio je Živko Mandić, sakupljač narodnih umotvorina i imenske

građe santovačkih Hrvata. Kako uz ostalo reče, dr. Jelić radio je u duhu Antunovićevih riječi „Sve za narod i jezik svoj“. Između ostalog Jelić je bio jedan od utemeljitelja Bajske kršćanske čitaonice, kulturnoga središta bajskih Hrvata. Osim toga istaknuo se osnivanjem amaterskih kazališnih družina i organiziranjem kazališnih igrokaza, kazališnih predstava poradi njegovanja materinske riječi, organiziranjem glasovitih bajskih bunjevačkih prela, ali i kao pjesnik, te pisac proze. Našim ljudima pomagao je i kao odvjetnik, zato su ga odmilja i zvali „naš fiškal“.

Izložbu slika samoukoga slikara Stipana Pauka otvorio je sakupljač umjetnina i fotoumjetnik Zoltán Gora. Kako uz ostalo reče, Stipan (Viktor) Pauk od mladosti istaknuo se kao dobar crtač, zatim se samouko okrenuo slikarstvu, a bavio se izradivanjem keramike. Domalo dvadesetak izloženih slika predstavljaju vrhunac njegova stvaralaštva. Uz narečeno izložene su i rukotvorine

Erzsébet Katalin Bognár te stolarskog majstora Milorada Šiškovića.

Svečanost otvorenja uljepšali su članovi domaćeg KUD-a „Veseli Santovčani“ koji su u prepoznatljivim nošnjama izveli hrvatske, mađarske i srpske narodne pjesme, kao i članovi Santovačkoga tamburaškog orkestra. Vlastite i Jelićeve stihove kazivao je Marko Dekić. Nakon otvorenja izložbe upriličena je svečana predaja spomenika postavljenih u Parku slobode i znanosti u čast obitelji Vujičić i dr. Miše Jelića. Spomenike s keramičkom „otvorenom knjigom“, djelom umjetnice Hajnalke Szilaj, blagoslovio je santovački župnik Imre Polyák. Spomenici su izrađeni s novčanom potporom Srpskoga dokumentacijskog centra u Mađarskoj i santovačke Hrvatske samouprave.

Usljedio je spomen-koncert orkestra Vujičić i glazbeno scenski program Srpskog pozorišta „Vujičić Blues“ na otvorenoj pozornici na središnjemu seoskom trgu.

Sutradan je priredba nastavljena s kulturnim programom na središnjem trgu gdje je nastupio KUD „Mohač“ voditelja Stipana Filakovića. Budući da je izostao nastup domaćeg orkestra „Miki, Gili, Branko“, za dobro raspoloženje pobrinuo se Santovac Joso Barić na harmonici, pa je pučka veselica potrajala do sitnih sati.

S. B.

Jubilarni, V. tamburaški kamp u Orfúu

Ovogodišnja Ljetna škola tambure u organizaciji Udruge Vizin održana je između 27. lipnja i 3. srpnja u Orfúu, nedaleko od Pečuha. S projektom tamburaškog kampa Udruga je krenula 2012. godine, kada još ni sami organizatori nisu vjerovali da će se Ljetna škola održati pet puta zaredom. Te prve godine kamp je krenuo bez čvrste financijske pozadine, ali se dugogodišnji rad s djecom pokazao uspješnim, brojna sudjelovanja na raznim manifestacijama pokazala su i široj javnosti postignuća ovog kampa. Zahvaljujući potpori Ministarstva ljudskih resursa Mađarske i mnogih hrvatskih samouprava diljem Mađarske, 2016. godine planiranje troškova nije prvenstveni problem organiziranja, nego se organizatori mogu usredotočiti na sadržajne elemente Ljetne škole, na rad s polaznicima, sviranje itd.

Nakon petog održanog kampa mogu se sažeti rezultati projekta Udruge. Premda sastav sudionika nije svake godine isti, iz godine u godinu vidljiv je pomak u odnosu na brzinu svladavanja novih skladba, što je rezultat radionica održanih u Orfúu, gdje se posebna pozornost posvećuje glazbenim temeljima, a ne samo učenju novih djela. Zahvaljujući tome, svake se godine mogu sastaviti bolji programi, uvježbati zahtjevne skladbe koje se mogu plasirati publici ne samo tijekom trajanja kampa nego bilo kada u godini. Projekt Ljetne škole obišao je brojna naselja, ponajprije južne Mađarske, bio je dio raznih središnjih priredaba, svečanosti, obljetnica u organizaciji hrvatskih tijela u Mađarskoj, a ova se tendencija namjerava održati, a po mogućnosti i proširiti.

Uspjeh Ljetne škole krije se u dvjema sastavnicama, jedna je neprekidnost, a druga inovativnost. Organizacijski je odbor kampa otpočetak nepromijenjen: Vesna Velin (predsjednica Udruge Vizin), Ivan Draženović (mag. glazbe, glazbeni pedagog u Čepinu, primaš tamburaškog sastava Ravnica), Gergő Kovács (glazbeni pedagog u Školskom centru Miroslava Krležje) i Zoltán Vízvári (stručni voditelj tabora, voditelj tamburaškog sastava Vizin). Kamp se svake godine održava na istome mjestu, u prekrasnoj okolini Orfú-Tekeres Ifjúsági Szállása, gdje uz odlične domačine nije teško posvetiti se sviranju i sadržajnim elementima škole. Osim ovih stalnih sastavnica, repertoar je tabora svake godine sastavljen na način da se uz već obrađene materijale uvrste i novije skladbe, po mogućnosti koje nisu uobičajene u repertoarima tamburaških sastava (Valcer br. 2 od Dmitrija Šostakoviča, Vangelisovo „Osvajanje raja“), a s druge strane plasiraju se pjesme novijeg karaktera, kako bi se uzeli u obzir i zahtjevi publike. Ove je godine kamp počastio Mario Zbiljski, primaš tamburaškog sastava Slavonske lole, koji je tijekom prvo-

ga dana održao radionicu s temom osnove sviranja tambure. Među planovima organizatora jest proširivanje takvih predavanja pomoću gostujućih predavača iz Hrvatske u sljedećim kampovima.

Svakodnevni program kampa sastojao se od radionica od dva puta po tri sata, a osim toga organizirani su sportski i drugi sadržaji (obilazak mlina, pečenje slanine na otvorenome) gdje je često bilo mogućnosti i za opušteno sviranje na glazbalima. Tijekom Ljetne škole organizirana su dva nastupa. Prvi je održan u subotu, 2. srpnja, u samome kampu pred domaćom publikom, što je u neku ruku bila glavna proba za završni koncert drugi dan, 3. srpnja, u Šiklošu, gdje se održala Hrvatska večer u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave. Tamburaši Ljetne škole već po drugi put zaredom sudjeluju na ovoj prekrasnoj manifestaciji koja se održava na posebnome mjestu dvorišta Šikloške tvrđave. Nakon nastupa domaćih skupina i plesnih skupina iz Salante, Kukinja i Donjeg Miholjca, nakon kraće stanke slijedio je koncert tamburaša u trajanju od 40 minuta u kojem su se čule pjesme, skladbe uvrštene prema navedenome repertoaru. Sudeći prema reakcijama publike i samih polaznika, organizatori se nadaju da je i ovogodišnji tabor završen uspješno i ostvareni su oni ciljevi koji su postavljeni još „daleke“ 2012. godine, organiziranjem prvog kampa. Sudionici Ljetne škole međutim nemaju mnogo vremena za ljetne odmore jer već slijedi novi zadatak, nastup na Festivalu mladih Hrvata, koji će se održati 6. kolovoza u Brlobašu, pokraj Drave.

Još jednom zahvaljujemo na potpori Ministarstvu ljudskih resursa Mađarske, te svim hrvatskim samoupravama (mjesnim i županijskim) koji su tijekom pet godina uvijek potpomagali svoju mladež.

Silvestar Balić
Foto: Á. Kollár

Obilježavanje 450. obljetnice Sigetske bitke

Sigetska bitka koja se odigrala 7. rujna 1566. godine, pošto su malobrojni branitelji tvrđave Siget u Mađarskoj, uglavnom Hrvati, pod vodstvom bivšega hrvatskog bana Nikole Šubića Zrinskog mjesec dana odolijevali opsadi osmanske vojske pod zapovjedništvom sultana Sulejmana Veličanstvenog jedan je od najvažnijih događaja u povijesti Hrvatske, Mađarske i Europe. Zaustavljanje moćne osmanske vojske na putu prema Beču je prijelomni trenutak za zapadnu kulturu i civilizaciju koji je promijenio tijek povijesti za nekoliko sljedećih stoljeća, dok je Nikolu Šubića Zrinskog njegova junačka pogibija pretvorila u hrvatskog i mađarskog nacionalnog junaka koji simbolizira junaštvo, požrtvovnost i domoljublje.

U palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 20. srpnja održana je sjednica Povjerenstva za obilježavanje 450. obljetnice Sigetske bitke kojemu je na čelu predsjednik HAZU akademik Zvonko Kusić.

Povjerenstvo djeluje od lipnja 2015. i u pripremi obilježavanja ovoga važnog jubileja blisko surađuje s hrvatskim veleposlanstvom u Mađarskoj, mađarskim veleposlanstvom u Hrvatskoj i Mađarskim kulturnim centrom u Zagrebu, te sa Spomen-odborom „Zrínyi Miklós” koji usklađuje proslave planirane u Mađarskoj.

Na poticaj Povjerenstva Hrvatski je sabor jednoglasno 2016. godinu proglasio Spomen-godinom Nikole Šubića Zrinskog, a članovi Povjerenstva izrazili su zadovoljstvo dosadašnjim tijekom obilježavanja 450. obljetnice Sigetske bitke.

Jedna od središnjih točaka obilježavanja 450. obljetnice Sigetske bitke bit će međunarodni znanstveni skup o Sigetskoj bitci i Nikoli Šubiću Zrinskom koji pripremaju HAZU, Hrvatski institut za povijest, Hrvatski studiji i Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu te Hrvatsko katoličko sveučilište. Skup će se održati 20. i 21. listopada u palači HAZU, a uz hrvatske povjesničare sudjelovat će i povjesničari iz Mađarske, Turske i Italije. Tom će se prigodom u palači HAZU 19. listopada održati i svečana akademija kojom će se obilježiti 450. obljetnica Sigetske bitke i pogibije Nikole Šubića Zrinskog. U Zagrebu će se od 2. do 4. studenog održati i međunarodni znanstveni skup *Odjeci bitke kod Sigeta i mita o Nikoli Šubiću Zrinskom u umjetnosti* u organizaciji Hrvatskoga muzikološkoga društva, Hrvatskih studija i Hrvatskog instituta za povijest pod pokroviteljstvom Sveučilišta u Zagrebu. U sklopu toga skupa održat će se i koncert svih skladba posvećenih Nikoli Šubiću Zrinskom čiji su autori hrvatski, mađarski i austrijski skladatelji. U znaku 450. obljetnice Sigetske bitke i pogibije Nikole Šubića Zrinskog bit će i XIII. Međunarodni kroatistički znanstveni skup u organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, 21. i 22. listopada u Pečuhu, a za jesen se u Ozlju planira književno-znanstveni skup o Ozaljskome književnom krugu. U svibnju je u Zagrebu održan znanstveni skup *Nikola Zrinski Sigetski i njegovo doba*, u organizaciji mađarskog veleposlanstva i Mađarskog instituta u Zagrebu te u suorganizaciji Odsjeka za povijesne znanosti HAZU, Hrvatskog instituta za povijest i Instituta za povijest Mađarske akademije znanosti.

Matica hrvatska i Društvo hrvatskih književnika pripremaju nekoliko izdavačkih projekata – knjigu hrvatskih epskih i lirskih knji-

Johann Peter Kraff: *Proboj Zrinskog iz Sigeta*

ževnih radova o Sigetskoj bitci pod naslovom *Nikola Šubić Zrinski u hrvatskom stihu*, reprint djela Petra Zrinskog *Adrianskoga mora sirena* te objavu romana za mlade s temom Sigetske bitke.

Sisačko-moslavačka županija u rujnu će organizirati stručne skupove u Hrvatskoj Kostajnici s temom *Zrinski u hrvatskoj povijesti* i *Zrinski u hrvatskoj književnosti* za nastavnike povijesti i hrvatskoga jezika. Organizirat će se i dvije likovne kolonije na temu obitelji Zrinski i Nikole Šubića Zrinskog, u Zrinu i Gvozdanskom, izložbe u Hrvatskoj Kostajnici i Glini o uspostavi i funkcioniranju Vojne krajine te ulozi Zrinskih u stvaranju obrambenog sustava protiv Osmanlija, u Sisku će prikazati roman *Bitka Alena Samboleca*, a u planu su i prigodna športska događanja. U čast Zrinskog u rujnu će se postaviti i spomen-ploče u njegovu rodnom Zrinu i u Čakovcu. U Muzeju Međimurja u Čakovcu 16. rujna će se otvoriti izložba o Sigetskoj bitci na kojoj će prvi put biti izloženi kaciga i sablja Nikole Šubića Zrinskog koji se čuvaju u Beču.

Trenutak za pjesmu

Dosad su umirali drugi

Dosad su drugi umirali
za me.

Sad više nema tko.

Nikog više nema
između mene i smrti.

Ide k meni.

Sve su joj duži prsti.
Sve su joj veće oči.

Petar Gudelj

U sklopu obilježavanja 450. obljetnice Sigetske bitke, HNK Zagreb na Trgu kralja Tomislava u Zagrebu 12. srpnja izveo je operu *Nikola Šubić Zrinski* Ivana Zajca, a dijelove opere 29. travnja u Starome gradu Zrinskih u Čakovcu. Operu će 18. rujna u Budimpešti izvesti HNK Osijek, a 16. rujna u Osijeku će se izvesti mađarski rock-muzikl *Zrínyi*.

Družba „Braća Hrvatskoga Zmaja“ 15. listopada u HNK u Zagrebu organizira dobrotvornu izvedbu opere *Nikola Šubić Zrinski* u svrhu prikupljanja sredstava za obnovu Staroga grada Ozlja. Glazbene manifestacije u sklopu obilježavanja ovog jubileja bile su i koncert mađarskog ansambla za povijesnu glazbu Sebö u palači HAZU te koncert *Pjevajmo domovini* u Starome gradu Zrinskih u Hrvatskoj Kostajnici, oba održana u svibnju. Obljetnici Sigetske bitke i Nikoli Šubiću Zrinskom bio je posvećen i X. međunarodni viteški turnir koji se početkom srpnja održao u Svetom Ivanu Zelini. Središnje obilježavanje 450. obljetnice junačke obrane Sigeta bit

će 7. rujna 2016. u Sigetu (Szigetvár) gdje se očekuje nazočnost pokrovitelja proslave, mađarskog predsjednika Jánoša Ádera, hrvatske predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović. U Sigetu, 9. rujna, u organizaciji Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, održat će se i Hrvatski dan u kojem će sudjelovati Međimurska županija te gradovi Čakovec i Slatina, a jednako tako i Hrvati iz Mađarske. Na ulazu u sigetsku tvrđavu, 5. rujna bit će otkriven novi spomenik Nikoli Šubiću Zrinskom, a 6. rujna služit će se misa na hrvatskom i mađarskom jeziku koju će predvoditi đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić i pečuški biskup György Udvardy. Istog dana u planu je i znanstvena konferencija u Pečuhu na kojoj se očekuju ministri kulture dviju zemalja, a za 9. rujna u Pečuhu planira se sastanak župana hrvatskih i mađarskih županija povezanih s obitelji Zrinski.

(MK/HAZU)

Mohač

Digitalizacija tekstilne građe mohačkog muzeja

Bogata tekstilna građa mohačkog Muzeja Dorottye Kanizsai uskoro bi mogla biti digitalizirana. Osim izložaka u stalnom i privremenom postavu, digitalizirat će se i uskladištena tekstilna

građa koja će biti predočena na digitalnim fotografijama. Kako nam uz ostalo reče Jakša Ferkov, ravnatelj Muzeja, za digitaliziranje poradi očuvanja zbirke tekstila putem natječaja dobili su milijun i pol forinta. Uz vlastita sredstva imaju gotovo 1,7 milijuna forinta za digitaliziranje bogate građe koja će nakon digitaliziranja biti predočena putem ekrana na dodir, a uz pojedini tekstilni izložak stajat će i kratki prikazni tekst. Digitalizacija najmanje 6000 predložaka započet će još ove godine, ali će njihova obradba potrajati više godina. Prema Ferkovim riječima, odjevni predmeti dječje, ženske i muške nošnje, tkanine, stolnjaci, ukrasni rupci (marama), posteljina i druge rukotvorine čuvaju se pretežno u skladištu, ali za istraživače i publiku nisu zatvoreni, na molbu mogu se pogledati. Nije dobro da se one stalno presavijaju jer su izvezene zlatom i srebrom i drugim uresnim motivima, stoga bi se lako mogle oštetiti. Upravo zbog toga bila bi nužna digitalizacija, čime će se moći predstaviti posjetiteljima, a ipak će biti očuvana.

HRVATSKI KALENDAR 2017

Pozivamo pojedince, hrvatske samouprave diljem Mađarske, hrvatske udruge, obrazovne i kulturne ustanove, kulturna društva, pjevačke zborove, znanstvene radionice, učenike, studente, učitelje, sve Hrvate od pera, mlade i stare da svojim napisima i fotografijama iz svakodnevnog života, napisima o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Hrvata u Mađarskoj obogate sadržaj HRVATSKOG KALENDAR 2017. Napisi mogu biti pisani mjesnim govorom ili standardnim hrvatskim jezikom. Prinose očekujemo do 30. rujna 2016. godine, e-mail poštom na adresu branka@croatica.hu ili poštom na adresu HRVATSKI KALENDAR 2017, UREDNIŠTVO MEDIJSKOG CENTRA CROATICA, 1065 BUDAPEST, NAGYMEZŐ U. 68.

Branka Pavić Blažetin
urednica Hrvatskog kalendara 2017

TIHOMIR VUJIČIĆ DEVOJAČKI HOR SANTOVO 1944
(Pisao, 1929. Skovao 23. Donesoše (Hrvat), 1975. započeo 19.)

Bogatstvo...

Na Danu Santovaca predstavljen je tablo nekadašnjih članova Djevojačkoga pjevačkog zbora iz 1944. godine, sastavljen od Hrvata i Srba, koji je utemeljio glasoviti sakupljač glazbene i pjevnice baštine Tihomir Vujičić.

HOŠIG-ov kamp hrvatskoga jezika i narodopisa

Već petu godinu zaredom kako budimpeštanska Hrvatska škola posljednjega kolovoškog tjedna organizira Kamp hrvatskoga jezika i narodopisa za polaznike škola gdje se predaju hrvatski jezik i književnost. Ove su godine polaznici tabora od 22. do 27. kolovoza uživali u programima i sadržajima što ih je sastavila voditeljica Đačkoga doma, ujedno i voditeljica Kampa Estera Daražac Bakóczy.

Na Trgu junaka

Brodarenje

U ovogodišnjem Kampu sudjelovalo je dvadeset i dva polaznika, oni su stigli iz Bačina, Bizonje, Dušnoka, Kerestura, Serdahela, Starina i Tukulje. Riječ je o dobi između 5. i 8. razreda osnovne škole, a dvojica njih, Keresturac Martin Benceš i Tukuljac Mate Rohaček od 2016./17. školske godine bit će gimnazijalci ove škole, a pojedini su već po drugi put sudjelovali u taboru. Odista nije lako sastaviti takav sadržaj da bi se u sklopu četiri dana upoznao i mađarski velegrad te njegova okolica, a također i nastava ili kakoća boravka u Hrvatskoj školi. Kamp se također smatra ujedno i svojevrsnom

HOŠIG-ovom promidžbom, doduše, tijekom školske godine posjećuju se pojedine škole ili roditeljski sastanci ustanova gdje se uči hrvatski jezik, ali to se ne može konkurirati s doživljajima i iskustvom na licu mjesta. Imajući u vidu narečeno, đake su dočekali odista bogati sadržaji, a organizatorima je uspjelo naručiti i idealno sunčano vrijeme za to. Bilo je sat hrvatskoga jezika, hrvatskoga narodopisa, kemije, biologije, informatike, engleskoga jezika, kreativnosti, učenje hrvatskih pjesama i baranjskih plesova, posjetila se i školska knjižnica, ali bilo je vremena i za šport te se pogledao i promidžbeni film „Čuvanje tradicija, umjetničko obrazovanje – Tamburica“. Učenici su posjetili Zoološki vrt, koji ove godine obilježava 150. obljetnicu postojanja, Trg junaka, Budimsku tvrđavu, Matijinu katedralu, Ribarsku kulu, vodoskok na Margitinu otoku i neizostavno je bilo i brodarenje po Dunavu, a također i posjet Kraljevskom dvorcu u Godlovu (Gödöllő). Nastavne su sate održali i učenike pratili stručni nastavnici, profesori škole: Marija Petrič, Rita Grbavac, Žolt Ternak, Anamarija Bauer Demcsák,

Zoran Marijanović, Eva Kolar, Katalin Görbicz, Zoltán Csomós, Andreja Balint, Kristina Kirhofer, Bernadeta Brazda i Zita Papp.

Kako druge škole, tako i budimpeštanski Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i đački dom sve će učiniti da pridobiju djecu iz naših povijesnih naselja. Nažalost, svi mo suočeni s time kako sve manje polaznika broje i te škole, a oni koji i pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i književnosti nije jamstvo da će za daljnju naobrazbu odabrati hrvatsku srednju školu, nego će možda samo položiti ispit iz hrvatskoga jezika. Razlozi su većinom gospodarskoga značaja, protiv kojega, nažalost, još nismo uspjeli pronaći rješenje.

Kristina Goher
Foto: HOŠIG

Kod Kraljevskoga dvorca u Godlovu

23. Peruška tabor za katoličansku mladinu

Jednotajedni otok mira i ljubavi

Od 1. do 7. augustuša, po 23. put, održan je Peruška tabor za katoličansku mladinu u židanskoj lozi, kamo prvenstveno doputuje naša gradišćanska mladina, od Bizonje do Petrovoga Sela. Mladi organizacijski štab pod direktorskom palicom Židanca Petra Horvata i pokroviteljstvom mjesnoga farnika Štefana Dumovića, svako ljeto znova i znova dokazuje da dobrim idejama ni početka ni kraja, i tabor na hodočasnom mjestu Peruške Marije pripravan je od ljeta do ljeta na svojem tlu upeljati novosti, oduševiti vlašće taboraše, kih je bilo i ovput već od šezdeset, a ne nazadnje garantirati da mali i veliki s istom željom čekaju nastavak ponovnoga spravišća s Bogom i prirodom. Takorekuć na jednotajednom otoku mira i ljubavi...

Preskrajnu slobodu i dobru volju potribno je čutiti na tom mjestu, kade nas debeli hlad štiti od zračenja i kade u velikoj tišini u već sekcija teče djelovanje. Jedna grupa farba orijaška slova za ime tabora, druga grupa različite starosti pak uz dobre tanače Marijane Lagler-Farkaš, peljačice židanske čuvarnice, pripravlja razne fele suvenira. – Svako ljeto se odazovem pozivu peljačev i morem reći da zaista rado dođem kad je ovde mir, a i dica su mirna. Vidi se da svi se dobro čutimo skupa. Ovput sam donesla kamenov s Jadranskoga morja, magnetu sam zalipila na nje pak te kamene svaki po svojoj volji nafarba. Polag toga šijemo vričice, stavili smo nutra levandu, a na čemu sam se presenetila je to da su još i dičaki šili. Vjerojatno na ovakove stvari u školi nij' vrimenta. Svako selo ima nešto specijalnoga, mi imamo ov tabor Peruške Marije i ovo mjesto, prik česa čuda ljudi upozna i naše selo Hrvatski Židan – je istaknula odgojiteljica ka je za sobom ostavila brojne spominke i dare za domom nositi. Petar

Horvat po trinaesti put se je našao u ulogi peljača tabora, ki je naglasio „koliko ljubavi človik dobije ovde od dice, to je za sve hvala“. Mladi organizatori tajedne dugo jur prlje se skupa razmišljaju kako poboljšati, činiti još zanimljivijim i atraktivnijim tabor. Ljetos su tako dočekali taboraše i presenečenja: – Prva i najvažnija novost nam je da ovo ljeto po prvi put je tabor ne samo šest nego sedmodnevni. Za ovo smo se odlučili zbog dvih razlogov. S jedne strane, svako ljeto smo to čuli od diozimateljev da se bar jedan dan produži boravak pri Peruškoj Mariji, a s druge strane pak bolje mogućnosti za naticanje su osigurale da moremo duglji tabor nariktati. Noviteti su vidljivi i pri programi, ostavili smo za sobom staru šemu, obnovili smo malo scenarij. Povećao se je i broj taborašev, ljeta dugo je bilo pohodnikov 50 – 55, a sad

imamo 63 taboraše. Imamo i nove šatore i vriče za spalo, a premjestili smo sa staroga mjesta i kuhinjski šator – je rekao Petar Horvat. Od njega smo doznali da dica svaki dan sudjeluju pri dvojezičnoj maši, ljetos su imala i posebno hrvatsko otpodne, pri kom su se najprzeli i narodne nošnje, a hrvatsku uru s upoznavanjem molitve, kulture i tradicije ovde živećih Hrvatov peljala je učiteljica Jadranka Tot. Najvažniji programi su bili vjeronauk i uz to vezana predavanja, meditacije i duhovne vježbe, a polag toga su sudioniki tabora muzički polipšali i mašu srebrnomašnika Jončija Karalla u židanskoj crikvi. 23. Tabor Peruške Marije su pinezno podupirali Ministarstvo ljudskih resursa, Državna hrvatska samouprava, Hrvatska samouprava Željezne županije pak, naravno, i Hrvatska samouprava Hrvatskoga Židana. Polag toga svako ljeto se najdu dobrovoljniki, sponzori ki s različitim ponudama podupiraju boravak mladine u židanskoj lozi.

Tiho

Hrvatski ljetni festival 2016. u Potonji

U organizaciji mjesne Hrvatske samouprave, uz potporu potonjske Seoske samouprave, Hrvatske samouprave Šomođske županije te Zajednice podravske Hrvata, u petak, 12. kolovoza, već uobičajeno, i ove je godine priređen Hrvatski ljetni festival u Potonji. Program je započeo u poslijepodnevnim satima međunarodnim nogometnim turnirom. Bilo je lijepo, sunčano vrijeme, pa su se programi na otvorenome mogli bezbrižno ostvariti, a posjetitelji Festivala mogli su provesti ugodan dan.

Parlamentarni zastupnik László Szászfalvi pozdravlja nazočne, uz njega potonjski načelnik Tamás Reisz i predsjednik tamošnje Hrvatske samouprave Jozo Dudaš.

Hrvatski ljetni festival u Potonji ima tradiciju, već godinama zaredom organiziraju se razni programi koji okupljaju mlade i odrasle. Zamisao priredbe rodila se prije nekoliko godina kada je Hrvatska samouprava Šomođske županije u svoj godišnji djelatni plan uvrstila i organizaciju ovoga Festivala u suorganizaciji Seoske samouprave, na veliku radost svih stanovnika sela i okolice. Rad između potonjske Seoske i Hrvatske samouprave vrlo je uspješan, tako je i ove godine zajednički rad donio uspjeh. Stari i mladi, mali i veliki, svi koji su posjetili šomođsku Potonju, nisu bili razočarani, domaćini su se pobrinuli za razne programe jednako zanimljive za sve naraštaje. Nogometni turnir, na kojem su sudjelovali i momčadi iz Hrvatske, donio je uzbuđenje ljubiteljima sporta. Na kraju turnira na trećem je mjestu završila momčad iz Gornje Bazje, na drugome mjestu rusanska momčad, a pobjednik turnira postala je momčad iz Podravske Sesveta. Programi su se nastavljali i u poslijepodnevnim satima. U mjesnoj crkvi bila je sveta misa na hrvatskom jeziku. Njoj i kulturnom programu pribivali su među ostalima predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, László Szászfalvi, parlamentarni zastupnik te predsjednici i zastupnici podravske

hrvatskih samouprava. Nakon mise svi su se vratili na dvorište doma kulture, gdje je počeo kulturni program uz sudjelovanje starinskoga Tamburaškog orkestra Biseri Drave i šeljinske Plesne skupine Zlatne noge, koja je izvela dvije koreografije uz pratnju spomenutog orkestra. Kulturno-folklorni program opet je bio vrhunac ovoga susreta koji su svojim pozdravnim govorima otvorili načelnik sela Tamás Reisz i predsjednik tamošnje Hrvatske samouprave Jozo Dudaš. Nakon programa svakoga je čekala večera koju su pripremili zastupnici Hrvatske samouprave i stanovnici naselja. Poslije večere slijedilo je nagrađivanje nogometaša. Dobitnici prva tri mjesta dobili su pehar i spomenicu. Sudionici su bili zadovoljni, a najviše su to naglasili gosti iz Hrvatske. Momčad iz Podravske Sesveta već godinama dolazi u Potonju na susret s prijateljima koje su upoznali putem ovoga Festivala.

Završna scena dana bio je hrvatski bal, na kojem je svirao vrovitički Gašo band, osnovan 1992. godine kao četveročlani sastav u sastavu: Damir Mihaljević Gašo, Marijan Mihaljević Gašo mlađi, Boris Mišeta Bocka i Darko Kurjančić Gigo, a danas ga čine: Damir i Marijan Mihaljević, Zlatko Klement, Ivica Mazal i Ivica Busak. Ime Gašo band vezano je za braću Mihaljević. Sastav često gostuje na našim hrvatskim priredbama, jako su omiljeni i uvijek donose sa sobom odličan ugođaj i izvrsnu glazbu.

Luca Gažić

Lokalna i Hrvatska samouprava Dombola

srdačno Vas poziva 3. rujna 2016. na

FESTIVAL „ISPRAČAJ LJETA”.

POZIVNICA

FESTIVAL
„ISPRAČAJ LJETA”
DOMBOL

PROGRAM:

- 09.00 Malonogometni turnir
Natjecanje u kuhanju
- 10.00 Svečano otvorenje
- 10.00 Na sportskom terenu:
 - Pečenje langoša,
 - Vožnja kočijom,
 - Jahanje na poniju,
 - Dvorac na napuhavanje,
 - „Konjički show”
- U parku:
 - Radionica,
 - Avanturistički park,
 - Pučke igre,
 - Bojanje lica za djecu
- 12.00 Zajednički ručak
- 15.00 Proglašenje rezultata
- 16.00 Kulturni program:
 - KUD „Ladislav Matušek” iz Kulinja,
 - Formacija ClapDance iz Daranja
 - Nastup Zsófiye Katz - Kedvenc dalaim
- 17.15 Tombola
- 20.00 Zabavni program Daniela Kisa
- 21.00 Bal na otvorenom - svira orkestar DINAMIC

Zsolt Kirizs
načelnik

Ruža Kovač Šebešćen
predsjednica

Mala stranica

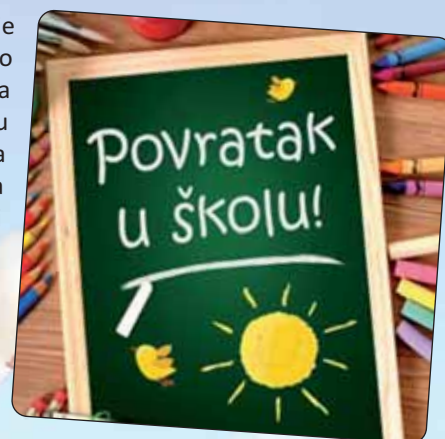

Stigla 2016./2017. školska godina

Prvi dan školske godine, vjerujem, mnogima je jedan od najsretnijih dana. Jedva ste dočekali da se ponovno vidite sa svojim školskim prijateljima, stječete nova znanja i međusobno dijelite sve radosti i tuge koje vas očekuju u školi. Naravno, pomalo i žalite za bezbrižnim toplim ljetnim danima, ali osmijeh na licu, razgovori o ljetnim doživljajima ipak će vas ispuniti pozitivnom energijom i povesti vas u nove školske pustolovine. Želimo vam svima sretan i uspješan početak nove školske godine, a sada pogledajte kako će izgledati nova školska godina.

Školska godine počinje 1. rujna 2016., a traje do 15. lipnja 2017. Nastava se organizira i izvodi u najmanje 182 nastavna dana, u gimnazijama 180, a u srednjim i strukovnim školama 181 dan. Jesenski odmor počinje 2. i traje do 4. studenoga, zimski odmor počinje 22. prosinca 2016. i traje do 2. siječnja 2017., a proljetni odmor će trajati od 13. do 18. travnja 2017. godine.

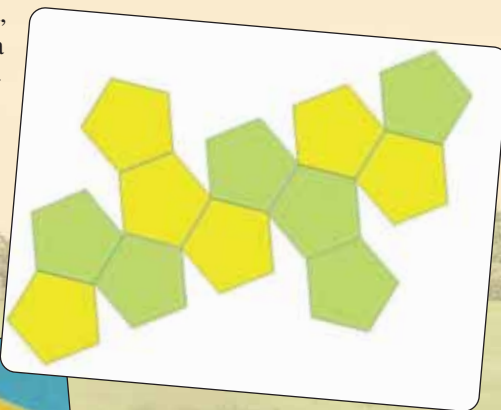

Prema novom programu, u školama će se održavati tematski dani, između 6. i 10. ožujka 2017. održat će se dani financijskog osvješćivanja i ekonomije, između 3. i 7. travnja o digitalizaciji, a između 24. i 28. travnja bit će održani dani osvješćivanja djece u svezi s održivosti zaštite okoliša.

Za spretne ruke

Napravi raspored sati

Za nekoliko dana stiže nova školska godina, pa htjeli ili ne, dobit ćete i raspored sati. Da biste imali cijele godine veseli šareni raspored sati, izradite ga sami! Da biste napravili takav raspored, potrebno je preuzeti donji nacrt (shemu) i u njega ubaciti raspored svoga razreda, potom ga isprintati, izrezati i zalijepiti. Gotovi raspored stavite na svoj radni stolić da vam bude i ukras i podsjetnik. Na isti način možete napraviti i neke

druge podsjetnike ili možete staviti svoje fotografije, slike svojih omiljenih crtanih junaka i slično. Potrebno je samo u Power Pointu shemu ukasiti po vlastitim željama...

Znate li

Što znači riječ škola? Riječ je preuzeta iz latinskoga jezika, točnije riječ shola sa značenjem "učilište". Međutim, prije toga stari Rimljani preuzeli su je od Grka, a u grčkome jeziku riječ shole, u početku, kada je nastala, nije značila „učilište”, nego nešto posve drugo, čak suprotno od onoga što danas znači. Shole je u starome grčkom jeziku značilo – dokolica, besposlica, odmor, zabava! U početku, škola u Grčkoj bilo je mjesto gdje su se okupljala besposlena djeca robovlasnika kako bi zajednički provodila vrijeme u igri i zabavi. Škola je dakle u početku bila mjesto za zabavu. Poslije se tu počelo ozbiljnije raditi i učiti.

Upoznavanje s hrvatskim jezikom i običajima

Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin” tijekom ljeta održao je svoj prvi kamp u svome sjedištu u Fedakovoj kuriji, za djecu predškolske dobi, odnosno za prvaše. Cilj je bio da se maloj djeci približe hrvatski običaji, pomurska kultura i kajkavsko narječje. Tijekom tjedan dana djeca su upoznala kako izgleda narodna nošnja pomurskih Hrvata, domaće životinje na hrvatskom jeziku, igrice, pjesmice, kako se može na harmonici svirati, bili su na izletu malom željeznicom i upoznali ljepotu Zalskih brežuljaka.

U hrvatski dječji kamp prijavilo se tridesetero djece iz Serdahela, Pustare, Letinje, Kaniže i Budimpešte, čiji su roditelji rodom iz pomurskih mjesta.

Igra s dobrovoljcima

– Bio je to prvi pokušaj da se organizira hrvatski kamp za djecu predškolske dobi. Prije ljeta smo objavili mogućnost sudjelovanja u svim dječjim vrtićima u Pomurju i postupno su se prijavljivali. Za pravo, to je bilo korisno i za roditelje, kojima je bio problem tijekom ljeta smjestiti djecu, a nama je bilo korisno da što više dječice upoznamo s dodatnim hrvatskim sadržajima s kojima će se sresti i u budućnosti. Imam i ja djecu predškolske dobi i znam da nije

Marija Prosenjak predstavlja narodnu nošnju.

jednostavno cijelo ljeto organizirati njihovo čuvanje. Sredinom ljeta već se i bake umore, i to je bila jedna mogućnost da djeca pametno, sadržajno provedu tjedan dana uz učenje raznih hrvatskih sadržaja. – rekla je voditeljica Zavoda Zorica Prosenjak Matola.

Veselo je bilo u kampu

Harmonika Štefa Prosenjaka jako lijepo svira.

Tijekom tjedan dana uza stručnu pomoć odgojiteljice Eržike Deli i pomoćnice Zavoda, odnosno pomoćnice i dragovoljaca serdahelske Hrvatske samouprave djeca su se preko raznih igara upoznala s mnogim hrvatskim pjesmicama, bojila hrvatske motive pomurskih Hrvata, posjetila farmu Stjepana Horvata, gdje su promatrali konje, krave i razne domaće životinje, naučila njihov naziv na hrvatskome jeziku, pratila kako se izrađuje malo zvono. Marija Prosenjak, umirovljena učiteljica, prikazala je narodnu nošnju, govorila o svadbenim običajima, a Štef Prosenjak pokazao harmoniku, pa su se učile pjesmice uz nju. Naravno, uz razna zanimanja bilo je mnogo igara, na dječjem igralištu odmah do Fedakove kurije.

Svečanost obnovljene crikve, sela i Hrvatov u Plajgoru

U žitku jednoga maloga naselja svaki svetak, svaka prilika za svetačnost je od zvanaredne važnosti. Ne samo zbog uzroka za slavljenje nego i za to da stanovnici i njevi prijatelji skupno potrošu u druženju vridne minute, ure i morebit i jedno cijelo otpodne, kot se je to zgodalo 14. augustuša, u nedilju, i u najmanjem gradišćanskohrvatskom selu, u Plajgoru. Naime, svečevali su mali i odrasćeni jer na pragu naselja, odsad, u lipo uređenoj sredini se zdigne u višinu obnovljena plajgorska dika iz 18. stoljeća, crikva Sv. Martina, a ta dan je bio posvećen i seoskom zajedničtvu i Hrvatom.

Mala crikva je bila obnovljena zadnji put 1981. ljeta, zato je sad bilo neophodno da se od temelja obnavlja Božji dom i njegova okolina. Kako je rekao načelnik Plajgora Vince Hergović, djela su se jur lani začela, trg pred crikvom je dostao nove pločice, nove štige. Na crikvi se je obnovio krov, novi čripi su pomećeni, stavljena je izolacija, vodovod teče pod zemljom, nutarnji i vanjski dio s fasadom su novofarbani, a reflektori s tri strane daju noćnu svitlost. Nutri je novo tlo, u šekreštiji novi ormari, kristalni lampiši, na kuruš peljaju nove štige, novi su tapeti u znova lakirani škamlja. Oblikovanje parka je išlo u društvenom djelovanju, vanjsku svitljivinu je platila Seoska samouprava, a ostale stroške je platila Vjeroopćina Plajgora ka je imala vlašće pineze i biškupsku potporu od 15 milijun forintov. Tako je sva obnova stala oko 25 milijun forintov. I ovo sve je rekao Mate Meršić, predsjednik Crikvene stolice, pri polaganju računa za svetom mašom zahvalnicom ku je celebrirao umirovljeni jurski biškup dr. Lajos Pápai s

zahvale su prik-dani i mali dar-paketi sa suvenir iz Plajgora, a za-tim su svi pozva-ni na agape. U otpodnevnom

mjesnim farnikom Štefanom Dumovićem, pod vedrim nebom. Potom su svi nazočni skupa išli do Kulturnoga doma, kade pri starom običaju skupa se je objedvalo. Pri pozdravni riči se je seoski poglavar Vince Hergović svim zahvalio za trud i pomoć na ovom velikom projektu, a Mate Meršić je redom spomenuo i imena onih darovateljev ki su za ovu svrhu ponudili već od 100 000 Ft. Kao simbol

Pri maši umirovljeni jurski biškup dr. Lajos Pápai s farnikom Štefanom Dumovićem

Jačkarni zbor „Sv. Cecilija“ na kulturnom programu

Dio vjernikov na crikvenom obredu

hrvatskom kulturnom programu nastupili su jačkarni zbor „Sv. Cecilija“ iz Sambotela, mišoviti pjevački zbor „Zviranjak“ iz Prisike, jačkarice „Peruške Marije“ iz Hrvatskoga Židana i HKD „Čakavci“ s tamburaši iz Hrvatskoga Židana.

Tiho
Foto: Plajgor

POZIVNICA

VJERSKI SUSRET I
HODOČAŠĆE BAČKIH HRVATA
NA SANTOVAČKOJ VODICI

Hrvatska samouprava
i Župna zajednica Santova
srdačno Vas pozivaju na

**7. vjerski susret i
hodočašće bačkih Hrvata**
te prijateljskih hrvatskih zajednica
na tromeđi (Hrvatske, Mađarske i Srbije)
u subotu 3. rujna 2016. godine
u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici

PROGRAM:
16.30 Okupljanje u Marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici -
zajednička molitva krunice
17.00 Misno slavlje predvodi
mons. Đuro Gašparović,
biskup srijemski
18.30 Druženje hodočašnika
Priredba će se obaviti potporom Hrvatske samouprave
Bačko-kiškunske županije

Prijavu organiziranja hodočašća: Štipan Balatinac,
0036-3073961851

ORGANIZATORI

POZIVNICA

„UMOČKO VESELJE” 2-3. RUJNA 2016.

19 sati 2. rujna 2016.
„Zbogon davanje ditijskomu životu” s večerom u Kulturnom dvoru
Nastupaju:
• KUD „Januševac” iz Brdovca (Hrvatska)
• HKD „Kajkavci” iz Umoka

17 sati 3. rujna 2016.
„Umočko veselje”
Nastupaju:
HKD „Kajkavci” iz Umoka
Koreografija: István Koloszá, Muzička suradnja: János Szallmer
Umočkomu veselju smo dobili i pomoć iz svojeg rada Ildike i Andreje Krajčič narodni
običaji i veselje u Umoku. Nastupaju još naši gosti iz Brdovca (Hrvatska).
Povorka po staroj navadi iz Selskoga stana do crkve.
Veselje i večera u Kulturnom dvoru.

INTERESIRATI SE MORE KOD SAMOUPRAVE / 06 99/540-054

Plajgorci u Kraljevici

U organizaciji Hrvatske samouprave Plajgora, po deveti put se je ganulo na izlet 39 putnika, prvenstveno iz dotičnoga naselja, ali bili su med njimi i Kisežani, kot i Židanci. Od 17. do 21. augustuša je duralo putovanje po staroj domovini, u kom je posjećena morska fešta u Selcu, a 20. augustuša, u subotu su se Gradišćanci zabavljali na Medjunarodnom folklornom festivalu u Crikvenici. Zvana toga se je pišaćilo i do Staroga Grada, kaštela kojega je dala u 15. stoljeću sagraditi obitelj Zrinski i koji je povezan s crikvom Sv. Mikule, zaštitnika Kraljevice. No bilo je još brojnih znamenitosti ke su mogli izletnici viditi tijekom boravka, i onda još nismo spomenuli brojne doživljaje na Jadranskom morju.

Susret narodnosne mladeži

Na jezeru Velence 9. – 11. rujna organizira se Susret narodnosne mladeži. Na nj se očekuju pripadnici svih narodnosnih zajednica. Susret, prema planovima, obilježiti će brojne workshop radionice, druženja... Tako će udruge mladih moći predstaviti sebe i svoje djelatnosti, a preko različitih ponuda workshop radionica učiti i saznati nove mogućnosti. Druženje će proteći i u ekumenskom ozračju, uz nazočnost svećenika brojnih vjerskih zajednica kojima pripada mladež i narodnosti u Mađarskoj.

ŠOPRON – U spomen pada Sigeta i junačke pogibije Nikole Šubića Zrinskog pred 450-imi ljeti, Hrvatska samouprava grada Šoprona u suradnji s drugimi civilnimi udrugami organizira skup o Zrinski, 8. septembra, u četvrtak, s početkom od 15 uri u Svečanoj dvorani Županijskoga doma u Šopronu. Glavni pokrovitelj skupa je Mate Firtl, parlamentarni zastupnik. Cilj skupa je analizirati vrimenski kontekst ondašnjih događajev, upoznavanje živih vezov grada Šoprona i Zrinskih, rasprava o novi spoznaji. Goste će pozdraviti predsjednik šopronske Hrvatske samouprave dr. Janoš Grubić i Mate Firtl. Med predavači su Petra Babić, Darko Vitek, dr. Franjo Pajrić, Vladimir Kaišan, Zdenko Samardžija, András Krisch i Péter Dominkovits. Skup zatvara diskusija. Isti dan u 19 uri u Rejpal hiži se otvara izložba o Zrinski. Konferencija se nastavlja drugi dan od 9 uri s okruglim stolom u Rejpal hiži.